

Anton utbildning AB
marcus.sundin@antonskolan.com
berit.lennartsson@antonskolan.com

2017-10-09
Dnr 400-2016:6993

Rektor
Ann-Christin Berglund
ann-christin.berglund@antonskolan.com

Beslut

för Antonskolan Blekedamm
i Kristianstad kommun efter kvalitetsgranskning
av undervisningens organisation på skolor där
det finns obehöriga lärare

Inledning

Skolinspektionen har genomfört en kvalitetsgranskning av undervisningens organisation på skolor där det finns obehöriga lärare. Som obehörig lärare räknas lärare som undervisar i ämne/ämnena de saknar legitimation för. Syftet är att granska hur rektor, på skolor där det finns obehöriga lärare, leder och organiserar arbetet för att säkerställa att eleverna får en undervisning med sammanhang och utgångspunkt i nationella mål och riktlinjer.

Granskningen genomförs i 28 skolor och avser undervisning i årskurserna 7-9. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Antonskolan Blekedamm ingår i nämnda granskning. Skolinspektionen besökte Antonskolan Blekedamm den 29 augusti 2017. Besöket genomfördes av utredare Åsa Kildén, Klas Tambour och Anna Sundman Marknäs. Intervjuer med lärare, rektor och elever har genomförts.

Skolans rektor har inkommit med följande uppgifter avseende den besökta verksamheten: Antonskolan Blekedamm har 88 elever i årskurserna 7-9. Skolan har 15 undervisande lärare i de aktuella årskurserna. Av dessa saknar 7 stycken behörighet i något eller några av de ämnena de undervisar i. Det framkommer att lärarna är organiserade i ett gemensamt arbetslag för högstadiet.

I detta beslut ger Skolinspektionen sin bedömning av det granskade området. Därefter redovisas de utvecklingsområden som Skolinspektionen identifierat inom ramen för granskningen följt av en motivering. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektors ledning och organisering avseende granskningens syfte fungerar i vissa delar men behöver utvecklas i flera avseenden.

Granskningen visar att rektorn kontinuerligt skaffar sig kunskap om rekryteringsbehov och att lärare rekryteras både genom annonser och genom de kontakter som skolans befintliga personal har. Granskningen visar även att lärartjänster delas mellan de två olika skolorna i huvudmannens organisation. Detta leder till att rektorn, tillsammans med rektorn för huvudmannens andra skolenhet, kan rekrytera lärare anställda på heltid trots att skolan är liten vilket kan göra tjänsterna mer attraktiva för behöriga lärare.

Granskningen visar vidare att rektorn har former för att följa upp såväl undervisningens innehåll som arbetet med bedömning av elevernas kunskaper. Detta genom bland annat medarbetarsamtal och genom att ta del av lärarnas planeringar. Lärarnas planeringar finns tillgängliga för såväl rektorn som för kollegor på skolans digitala lärplattform, vilket kan leda till att vikarier och obehöriga lärare får bättre förutsättningar för att planera för en kontinuerlig och sammanhållen undervisning för eleverna. De samverkansformer som finns på skolan ger ett visst stöd för obehöriga lärare i arbetet med att planera undervisningen och med att bedöma elevernas kunskaper. Det finns även samverkansformer för lärare som är ensamma i sitt ämne genom ett lokalt friskolenätverk där lärarna bland annat träffas för sambedömning av nationella prov.

Granskningen visar dock att rektorns arbete med att säkra tillgången till behöriga lärare behöver utvecklas. Till exempel kan ytterligare insatser vidtas i syfte att öka behörigheten bland befintlig personal. Rektorn behöver även i större utsträckning organisera undervisningen så att eleverna i första hand undervisas av behöriga lärare. Vidare visar granskningen att det finns obehöriga lärare på skolan vars behov av stöd gällande planering av undervisningen samt bedömning av elevernas kunskaper inte fullt ut tillgodoses. Här följer en närmare redogörelse av identifierade utvecklingsområden.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden:

- Rektorn behöver utveckla skolans strategier för att säkra tillgången till behöriga lärare för undervisningen.

Motivering till bedömning av identifierat utvecklingsområde

Skolinspektionen bedömer att rektorn behöver hitta fler strategier för att öka tillgången till behöriga lärare. Även om en del av skolans obehöriga lärare vidareutbildar sig för att nå behörighet, behövs ytterligare insatser från rektorn för att tillgången till behöriga lärare ska kunna säkras långsiktigt. I detta ingår att initiera och ge möjlighet för lärare att utöka sin behörighet genom studier.

En hög andel av lärarna som undervisar i årskurserna 7-9 vid granskningstillfället är obehöriga i ämnena de undervisar i. Flera av de obehöriga lärarna har arbetat vid skolan i många år.

De intervjuade obehöriga lärarna säger till Skolinspektionen att de har förlagt behörighetsgivande utbildning till fritiden och de menar att sådan kompetensutveckling på skolan är avhängig lärarens eget initiativ. En lärare har därför gått ner i tjänst på egen bekostnad för att kunna läsa in behörighetsgivande utbildning. Andra säger att de inte har råd att gå ner i tjänst och läsa in behörighet. En obehörig lärare med ämneskompetens har arbetat på skolan i 15 år och har inte studerat till lärarbehörighet under den tiden.

Rektorn säger vid intervju att skolan främst vill öka kompetensen bland den personal som arbetar som elevassistenter och resurspersoner och att de obehöriga lärare som behöver studera för att få behörighet har behandlats på olika sätt av skolledningen beroende på vilket behov av stöttning de har. Rektorn lyfter fram att obehöriga lärare vid skolan har en mycket god pedagogisk kompetens och en lång erfarenhet men att inga insatser har gjorts de senaste åren för att alla dessa ska nå behörighet. I skriftligt svar på bedömningsunderlaget skriver rektorn att skolan har haft och har lärare som studerar för att få ökad kompetens och behörighet. Detta läggs upp så att det ska fungera för alla parter och ett antal lärare har läst på arbetstid, skriver rektorn.

- Rektorn behöver organisera för att använda behöriga lärare för undervisningen.

Motivering till bedömning av identifierat utvecklingsområde

Skolinspektionen bedömer att rektorn i större utsträckning behöver organisera undervisningen så att eleverna i första hand undervisas av behöriga lärare. Denna bedömning görs eftersom ansvariga lärare och rektorn inte fördelar lärare så att eleverna undervisas av behöriga lärare så långt som möjligt. Såväl lärare som rektorn säger till Skolinspektionen att detta inte är en parameter som man tar hänsyn till vid tjänstefördelningen. Att eleverna undervisas av befintlig personal prioriteras framför den formella behörigheten och vikariat löser man hellre internt istället för att ta in någon utifrån. Detta oberoende av behörigheten på den som sätts in som vikarie, säger rektorn. Enligt Skolinspektionens bedömning leder detta till att personal anställd på skolan i stor utsträckning undervisar i ämnen till vilka de saknar behörighet.

- Rektorn behöver säkerställa att obehöriga lärare ges stöd efter behov i arbetet med att planera och genomföra undervisningen liksom i arbetet med att bedöma elevernas kunskaper och förmågor.

Motivering till bedömning av identifierat utvecklingsområde

Skolinspektionen bedömer att obehöriga lärare på skolan behöver ges stöd gällande planering av undervisningen samt bedömning av elevernas kunskaper. Trots att lärarna säger att de för såväl informella samtal i arbetsrum och korridorer som organiserade samtal under möten och vid kompetensutvecklingsdagar, framgår det av Skolinspektionens utredning att det finns obehöriga lärare vars behov av stöd inte tillgodoses. Det finns inget tydligt mentors- eller handledaruppdrag för stödda de obehöriga lärarna. Flera av de obehöriga lärarna beskriver att de har behov av såväl praktisk som ämnesmässig stötting, vilket de inte har fått. Det finns ett behov av att införa rutiner och det finns heller inte så mycket material i form av läromedel, vilket kan vara ett stöd för en obehörig, menar lärarna. Rektorn lyfter fram flera exempel på hur nyanställda och obehöriga lärare ska stöttas av arbetslaget men det finns inga rutiner eller tydlig ansvarsfördelning för hur detta ska ske.

Elever berättar för Skolinspektionen vid intervju att det finns ämnen i vilka bedömningen av deras kunskaper och förmågor är mycket otydlig. Behöriga lärare säger att kollegor vid skolan förmodligen tolkar riktlinjer kring bedömning av elevernas kunskaper på olika sätt. Obehöriga lärare beskriver att de märker att flera lärare bedömer olika och en lärare säger att hen inte har någon kollega att diskutera bedömning med i det ämne som hen är obehörig i. Rektorn beskriver att hon arbetar för att öka samsynen kring bedömning och att ett par av skolans lärare behöver förbättra sig i sitt bedömningsarbete. Rektorn säger att diskussioner och stöd sker men att bättring måste till.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **9 april 2018** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se eller per post till, *Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund*. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400–2016:6993) i de handlingar som sänds in.

I ärendets slutliga handläggning har Gunnar Olausson deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Maria Kärrman
Enhetschef

Åsa Kildén
Föredragande

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: <https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/obehoriga-larare/>

Bilaga: Författningsstöd

Behörig för undervisning

2 kap. 13 § skollagen

Endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen. Enligt 2 kap. 18 § kan dock undantag från 13 § göras om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven eller om det finns något annat skäl med hänsyn till eleverna. I 19 § framgår dock att om en person som avses i 18 § ska användas för att bedriva undervisning under längre tid än sex månader, ska huvudmannen först fatta beslut om detta. Enligt 21 § framgår också att i fråga om tidsbegränsning av en anställning som lärare eller förskollärare i skolväsendet gäller att den som ska bedriva undervisning enligt 18 § får anställas högst ett år i sänder.

SFS 2011:326

I behörighetsförordningen preciseras vilken utbildning olika kategorier av lärare ska ha för att vara behörig att bedriva viss undervisning i skolväsendet samt andra bestämmelser om behörighet för lärare. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165) framhålls vikten av att lärare förutom generell lärarkompetens även besitter specifik kompetens. Med specifik kompetens avses att de lärare som används i undervisningen utöver generell lärarkompetens även har specifik kompetens för olika skolformer, verksamheter, årskurser och ämnen (s. 262). Vidare framkommer i propositionen att för att utbildning och undervisning ska hålla hög kvalitet skall huvudmannen använda lärares kompetens på rätt sätt i undervisningen. Det är rektor som leder och samordnar arbetet inom sitt verksamhetsområde och har ansvar för att planera så att läraren används för sådan undervisning som läraren har utbildning för.

I regeringens proposition (2010/11:20) framgår att ett legitimationssystem är en viktig kvalitetssäkring av lärare och förskollärare och kan därmed höja kvaliteten på den samlade lärarkåren.

Ledning och utveckling av undervisning

2 kap 9 § skollagen

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektor ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.

2 kap 10 § skollagen

Rektor beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.

4 kap. 4 § skollagen

Rektor är ansvarig för planering, uppföljning och utveckling av utbildningen på skolenheten. Kvalitetsarbetet ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever.

Lgr11 avsnitt 2.8

Rektor i egenskap av pedagogisk ledare har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

Allmänna råd för planering och genomförande av undervisningen

Allmänna råd för bland annat grundskolan för att stödja lärare, rektorer och huvudmän i arbetet med hur skolförfattningarna bör hanteras i den pedagogiska praktiken avseende planering och genomförande av undervisningen.

SKOLFS 2014:44

Rektor ska ansvara för att en nyanställd lärares introduktionsperiod planeras på ett sådant sätt att läraren ges tillräckligt stöd utifrån sina tidigare kunskaper, erfarenheter och förmåga att fungera självständigt i sin yrkesroll. En mentor utses av rektorn till den lärare som genomför introduktionsperioden och mentorn ska så långt det är möjligt ha samma behörighet som läraren. Mentorn ska ges förutsättningar och tillräckligt stöd för att kunna fullgöra sin uppgift.

Skolverkets stödmaterial om introduktionsperiod för nyanställda lärare och förskollärare (2015)

Betyg och bedömning

3 kap. 14 § skollagen

Rektor ansvarar för att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.